

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

86

ANUL VI

Nr. 6

8 FEBRUARIE

1925

Central University Library Cluj

In acest număr: *Abelul domnului Maniu de Octavian Goga; Miniaturi, poezii de Zaharia Stancu; Reforma administrativă de P. Nemoianu; Cele trei răspunsuri de Alexandru Hodoș; O ghiulea pierdută de Ion Gorun; Dela bolșevici cetire... de N. Lupu Kostaki. Portrete gazetărești: Calman Blumenfeld dela „Adevărul”; Liceul românesc de Vintilă Russu-Șirianu; Spicuri din presa dela Budapesta: Conferința dela Paris, Cifre trădătoare, Colonizările cehoslovace, Imprumutul valah; Gazeta Rimată: O invitație la horă de Jenică Foxtrott; Insemnări: Grija zilei de mâine; Un om consecvent; Validarea alegerii dela Dej; Supraproducția literară; Epistola secretarului general; Un nou împrumutat; Zece pînțe; Ce zice dl Goldiș? Problema comandamentului, etc., etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ NO. 10

Un exemplar 10 Lei

KOLOZSVÁRI M. YIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

Țara Noastră

Apelul domnului Maniu

Zilele trecute, d. Iuliu Maniu a făcut un gest neașteptat.

Președintele partidului național, care obișnuise lumea cu consultarea comitetelor și comișiilor sale de câte ori se ivea o chestiune de regulament pe orizont, de astădată ne-a surprins pe toți cu un apel lansat *proprio motu*. E îndeobște cunoscut textul acestei chemări, care va trebui analizată în curând ca o admirabilă contribuție la psihologia unui om totdeauna gata de-a se rețrași după abilități și reticențe. Subsemnatul nu cred în sinceritatea ei. Am o mie de motive pentru acest lucru. Mă întreb, mai întâi, de ce forma neobișnuită de a se publica din bun senin la gazetă, ca un strigăt din adâncul inimii, pornit din partea unui patriot desinteresat, gata de ori-ce jertfă? Să fiu iertat pentru impresia ce-am resimțit din primul moment, dar mi s'au părut accente de melodramă menite să urmărească un succes ieftin de galerie. Domnul Maniu, dacă dorea cu seriozitate un aranjament, în loc să alerge la ziare și să ia brevet public de salvator al neamului, trebuia să stea de vorbă cu conducătorii partidelor din opoziție și să-și creeze un acord cu ei. Adresa, slavă Domnului, le-știa perfect, după cele patruzeci de pertractări din trecut. Al doilea, mă întreb, cum se face, că duiosul apel se produce tocmai după-ce tratativele de fuziune cu partidul dlor Iorga — Argetoianu erau terminate? Prin ce miracol de inspirație tardivă, fostul șef al Consiliului dirigent s'a pomenit pătruns de îngrijorare pentru țară exact în aceste zile și nu înainte? A treia și cea mai de căpetenie mirare e în faptul, că d-sa, care cunoaște pe deplin obstacolele morale și politice în puterea cărora personalitatea dlui Argetoianu e absolut izolată de partidul țărănesc și de partidul poporului, lansează totuși apelul la unire integrală, știind bine dela început că pe-o chestiune de detaliu riscă să compromită ideia însăși?

Sunt nenumărate punctele de întrebare. Din fie-care colț se ridică o bănuială și se intervede o combinație mică de culise. Peste toată oftarea puritanului clamant planează un aier de șiretlic provincial. Sunt tâlcuri, chei și uște ce se desfac cu meșteșug ca în cartea visurilor. Eu le voi descifra în curând și voi arăta tuturora geneza mișcătorului apel, voi sparge coaja dulcегării sentimentale și voi înlătura aparențele mărinimicii, desvălind socoteala mărunță care s'a fesut în umbră luând în deșert buna credință a publicului.

Astăzi n'am încă dreptul la o asemenea operație, fiindcă șeful partidului poporului, crezându-se dator să ia în serios invitația d-lui Maniu, i-a răspuns că primește în principiu fuziunea pe care i-a propus-o în mai multe rânduri și pe care ofertantul actual i-a respins-o odinioară subt cuvânt că nu poate admite nici o apropiere din pricina d-lui C. Argetoianu. La această scrisoare limpede și onestă se așteaptă replica președintelui comitetului de o sută. Nu este nici politic, nici cavaleresc, ca în momentul când lucrurile se găsesc în această fază, noi să venim cu lămuriri care ni se par oportune numai după consumarea definitivă a celui mai proaspăt capitol din odiseia partidului național.

O chestiune însă poate fi lămurită de pe-acum în mod anticipat. E distrugerea legendei, că din pricina mea nu s'ar putea realiza o concentrare alături de partizanii d lui Maniu. Nimic mai falș decât acest svon interesat. În cursul vremii am declarat deatâtea ori, că în judecățile ce-am rostit asupra ilustrațiilor mei adversari m'au determinat numai greșelile lor. Am dat dovadă, cred, și de răbdare și de abnegație până în ziua despărțirii, care a intervenit pentru o idee. Reabilitată fiind această idee, considerațiile personale trec pe planul al doilea și noi cu toții devenim instrumentele ei, menite s'o ducem la isbândă. Cu alte cuvinte, nu am nici o ambiție de satisfăcut căreia s'ar putea pune deacurmezișul mai sus pomeniții bărbați. Recunoască dânsii loznica unirii la adăpostul unei conduceri chibzuite, și eu din parte-mi mă voi înșirui între rândurile soldaților disciplinați fără o mână întinsă, nici pentru recunoaștere, nici pentru milostenie. Câtă vreme însă vor bate mai departe drumurile cunoscute, nesocotind sentimentul proporțiilor și-al realității, voi îndrăzni ca și în trecut să duc înainte până la sfârșit o luptă de limpezire a noțiunilor în opinia publică.

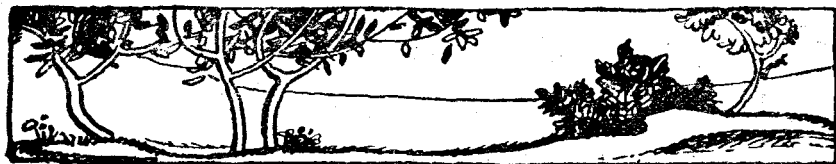
Scriu aceste rânduri în conștiința liniștită că nu se va face nimic, nici-o înfrățire. Nu din vina noastră. Nici a generalului Averescu, nici a țărăniștilor. Nu se va face, fiindcă dl Iuliu Maniu se unește în mod programatic numai cu fragmente de partide, care nu pot să-i eclipseze veleitățile de șefie. De partide mari, de organizații solide, se ferește.

Toată povestea cu apelul nu e în fond decât un paravan pentru mulțime, o perdea care ascunde triste secrete de laboratoriu...

În numărul viitor vom ridica perdeaua, fiindcă nici de astă dată nu ne-am înșelat...

Vom vorbi atunci...

OCTAVIAN GOGA

MINIATURI

MACUL

Din spice cu țepi lungi, cum au aricii,
Ți-am pus pe frunte, ca la pension,
Cunună, și din rochia rândunicii
Peste mijloc ți-am împletit cordon, —
Și când am căutat să-ți prind în plete
Un mac rotund, în soare legănat,
Din care rouă să sorbim cu sete
Mai roș ca gura-ți, altul n'am aflat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MĂGURA

O măgură ne-a răsărit în drum
Și tu alergi spre ea cu pași mărunți,
Te urci în vârf și eu te bănuî cum
De pe nălțime cauți să mă 'nfrunți, —
Și ridicând, aripe zvăpăiate,
Mănuțele, rămâi o clipă cruce
Asemeni troiței ce-ar vrea s'arate
Pe care drum pribeagul să apuce.

PORUMBEI

Vezi porumbel, pe sat, din cer căzând?
— Măinile tale albe's porumbel —
Ca să-mi audă inima bătând
Lasă-l să ugule în pumnii mei.
Lasă-l în pumnii mei, să-i simt aproape,
Sfioși, cum se frământă și se sbat.
Cu sufletul i-am slobozit pe ape
• Și mi-au adus măslinul așteptat.

ZAHARIA STANCU

Reforma administrativă

Proiectul de reformă administrativă al guvernului actual a pornit la drum sub auspiciile cele mai nefavorabile. Răsărit din concepția nelămurită a dlui general Văitoianu, pe-atunci titular la Interne, el a întâmpinat din primul moment cele mai înverșunate atacuri. Presa, oamenii de specialitate, partidele politice, printre cari și partidul dela cârmă însuși, au condamnat aberațiile cuprinse în articolele aceluia anteproiect oficial. Drept consecință a acestei ostilități unanim manifestate, proiectul a fost repede luat dela ordinea zilei și de-atunci nu am mai auzit nimic de soarta lui. Știri și comunicate recente vin să ne reamintească, că fătul dlui general Văitoianu a fost încredințat unei comisiuni speciale, care, în colaborare cu secțiunile Senatului i-ar fi făcut o revizuire radicală, vara trecută. Acum, mai nou, presa cotidiană completează informațiile cu privire la acest proiect, spunând că și Adunarea deputaților a ales o comisie specială, care, formând un comitet comun cu delegații Senatului, are să-i dea proiectului forma definitivă. Din cecece a transpirat până acum în public, precis nu știm alta, decât că anteproiectul întocmit de generalul Văitoianu a fost complet abandonat și că lucrările au început d'a capo.

După cum vedem, reforma administrativă nici după șase ani de discuții nu a ajuns să aibă o formă cristalizată, deși s'au întocmit o seamă de proiecte și au apărut numeroase și temeinice studii în această materie. Totuși, rezultatul final este, că în preajma depunerii lui în

Parlament, în afară de membrii guvernului și de comitetul parlamentar, nimeni nu știe pe ce principii va fi clădit acest proiect. Cea mai importantă lege de organizare a statului a ajuns să fie mai rău tratată ca oricare alta. Până și regulamentului pentru noua funcționare a organelor polițienești i s'a atribuit o mai mare însemnătate, de vreme ce subsecretarul Internelor a crezut de cuviință să se sfătuiască cu prefectii de județ și de poliție din întreaga țară. Proiectul de organizare administrativă n'a avut această onoare, și ancheta generală care s'ar fi impus va trebui să fie substituită de competența raportorilor oficiali și de sinceritatea guvernamentală. Așa fiind, cu durere trebuie să mărturisim, că nu putem nutri nici cel mai timid optimism cu privire la valoarea viitoareii legi administrative. Felul acesta de a înfășura în taina cea mai desăvârșită o lege care reclamă contribuția morală și intelectuală a tuturor nu poate să ne rezerve nici un bine. Prin urmare, în ce privește guvernul, acesta de bună seamă și-a făcut socotelile de mai înainte, și prin atitudinea ce a adoptat nu face decât să urmărească un plan care difere de acela preconizat de restul cetățenilor. Dacă acesta este motivul, că guvernul nu angajează la desbaterea lui și elemente neoficiale, atunci este inutil să mai stăruim asupra omisiunilor sale. Din partea oficială ar mai rămânea, deci, singuri raportorii specialiști, dela cari am mai putea aștepta a muncă dezinteresată, și cari ar putea să lămurească pe delegații parlamentari, pripiți și neorientați, asupra principiilor fundamentale ale unei legi de o capitală importanță națională.

Dar nu suntem scutiți de decepții nici din această parte. De câteori cineva din Transilvania s'a adresat acestor specialiști, redactori și raportori, atrăgându-le atenția asupra stărilor din Transilvania și celelalte noi provincii, argumentul suprem și deciziv al lor a fost cursul proaspăt litografiat de drept administrativ al cutărui renumit profesor dela Paris. Exprimându-ne în termeni populari, am putea zice că, în timp ce noi umblăm după un cejoc esprinzător, care să ne ocrotească organismul de temperatura mai aspră de pe platourile și poalele Carpaților, ni se octroiază fracul ireproșabil, ca croi și gust, dar subțirel, confecționat la Paris.

În toate domeniile vieții noastre publice, de altfel, suferim de aceeași boală a teoriei, al cărei robii ne declarăm și acum. Problema noastră administrativă se discută ca ceva cu totul distinct de mediul înconjurător; se crede, că aceasta se poate confecționa prin contemplațiuni de atelier, după un program întocmit exclusiv cu ajutorul teoriei consacrate. Profundă eroare! Mecanismul nostru administrativ nu trebuie să se mărginească la o precisiune de construcțiune a sa, ci trebuie să fie o instituțiune vie; el trebuie să fie cel mai de seamă promotor: cultural, social, economic și politic al colectivității naționale din cuprinsul țării noastre, iar nu al alteia. Noi nu trebuie să tindem cu orice preț la ridicarea aparatului nostru administrativ la nivelul celui apusan, ci la înălțarea poporului la acelaș grad de civilizație, prin administrație. Adică, administrația nu este un scop, ci un mijloc

de a promova progresul. În măsura în care societatea românească, provenită din trei împărțiri, se deosebește de cea franceză, în aceeași măsură va trebui să se abată și legea noastră administrativă de la teoria ilustrului profesor de la Paris. În teoria consacrată de geaba vom căuta soluții la problemele noastre atât de arzătoare, cum este: reîntegrarea culturală, economică și socială a noilor noastre provincii. În această direcție, teoria nu o poate da decât cruda realitate de aici. Dar nu ne asemănăm cu Apusul civilizat nici ca compoziție socială. Câtă vreme acolo grosul populației îl formează clasele orășenești, la noi situația este inversă. În Germania, de pildă, din aproape 70 milioane locuitori numai 26 sunt agricultori, în timp ce la noi 90% sunt agricultori.

Acest singur exemplu ar trebui să ne convingă, că administrația statului român ar trebui să se sprijinească în cea mai mare măsură pe comuna rurală. Dar pe acestea nu ne putem răzima decât întărindu-le și acordându-le toate mijloacele de prosperare. Dacă am proceda invers, guvernarea noastră nu s'ar putea desfășura în spirit românesc; cu limbă de comandă românească, am continua politica apusului regim politic, care, deasemeni, prin prisma intereselor orășenești, binevoitoare lor, dar ostile nouă, au administrat milioanele de săteni valahi.

N'am auzit să se fi discutat vreodată această latură a problemei noastre administrative. Factorii noștri guvernamentali epuizează chestiunea cu două principii fundamentale: deoparte *democrația*, de alta *politica statului* (recte: politica de partid). După toate semnele, celelalte principii cari agită opinia publică ca: reîntegrare, emancipare, descentralizare, nu se pot înșirui decât pe treptele intermediare dintre cele două puncte extreme amintite ale scării, în importanță scăzândă.

O mare greșală, care va influența cât se poate de nefavorabil însuși principiile de bază ale reformei administrative, s'a săvârșit la redactarea Constituției. Legiuitorul a fost cât se poate de rău inspirat atunci când a voit să schițeze bazele viitoarei administrații generale a țării. Punctul respectiv din Constituție zice, că țara se împarte în județe și comune, abandonând orice altă organizare intermediară. Fixând și adoptând acest principiu, guvernul nu mai poate vorbi cu gura deschisă de descentralizare administrativă, fiindcă îi sunt legate mâinile. Și iată de ce nu. Descentralizarea cere ca și ultima celulă din organismul administrativ — comuna — să se conducă independent, având organe instituite din oameni de la fața locului și domiciliați acolo, sau dacă resursele financiare n'ar admite, atunci reședința acestora să fie într-o localitate apropiată, asociată din punct de vedere administrativ. Ștergând plasa, care era instanța a doua, situată la o distanță de câțiva kilometri, după Constituție, organele comunale vor avea aceeași instanță la sute de kilometri, la prefectura de județ. Dacă cineva crede, că această organizare cadrează cu spiritul descentralizării, atunci, de fapt, este păcat, de orice vorbă spusă și de orice cu-

vânt scris. În felul acesta, în cel mai bun caz, se poate concepe o administrație polițienească, după calapodul siguranței, poliției și jandarmeriei, toate admirabile exemple de administrație modernă și civilizată. Aceasta va fi, în mod logic, și înfățișarea administrației generale, dacă articolului citat din Constituție nu i se va găsi o altă interpretare, care să asigure legiitorului o mai mare libertate de mișcare.

Necunoscând proiectul de reformă administrativă, despre care se zice că se va depune spre dezbateră Parlamentului chiar zilele acestea, nu putem intra în examinarea lui amănunțită. Încheind aceste considerațiuni generale, promitem să revenim însă asupra chestiunii într'o serie de articole viitoare, presupunând că textul definitiv al proiectului va ajunge și la cunoștință publică.

P. NEMOIANU

Cele trei răspunsuri

La cunoscutul apel al d-lui Iuliu Maniu nu s'a răspuns în acelaș fel.

Partidul naționalist al poporului a trimis prin d. C. Argetoianu o adeziune, pe cât de complectă pe atât de grăbită, care ar semăna cu o capitulare; fostul ministru de Interne nu se 'ncurcă prea mult în considerații etice și doctrinare, ceace l-a făcut să fie socotit demult drept un dibaci născocitor de soluții. Intr'adevăr, generos cum este, d. C. Argetoianu a trecut foarte repede cu vederea, că cea mai mare parte din parlamentarii partidului național iscăliseră cândva propunerea pentru darea sa în judecată, în afacerea bonurilor de Tezaur. Tot astfel, nu s'a sfiit să prezinte și binecuvântarea (în contumacie) a șefului său, d. N. Iorga, pentru cele zece puncte din programul redactat de d. C. Stere astăvară, cu prilejul altor tratative de fuziune.

Partidul țărănesc a respins categoric oferta, imputând prea călduroasei chemări a d-lui Iuliu Maniu un singur și hotărâtor cusur: lipsa de sinceritate. „*Știați dar, că fuziunea partidului țărănesc cu partidul d-lor Argetoianu-Iorga nu e cu putință, și totuș ați lansat apelul d-voastră. Partidul țărănesc are dreptul să creadă, că nu apelul d-voastră a determinat unirea partidului d-voastră cu cel al d-lor Argetoianu-Iorga, ci înțelegerea d-voastră prealabilă a determinat lansarea apelului*“. Iată, în propriile sale cuvinte, părerea unanimă transmisă prin scrisoarea d-lui Ion Mihalache, care și-a inaugurat prin acest act politic cariera dumisale de șef recunoscut al partidului țărănesc.

În fine, partidul poporului a fost unicul, care nici n'a refuzat oferta de fuziune cu partidul d-lui Iuliu Maniu, nici n'a putut s'o primească fără condiții. În scrisoarea sa, d. general Averescu subliniază obstacolul politic și moral pe care-l creiază prezența supărătoare a d-lui C. Argetoianu în fruntea unui mare partid democrat. „*Veți înțelege, cred, cu atât mai ușor incompatibilitatea pe care v'o semnalez, zice șeful partidului poporului, cu cât d-voastră înși-vă mi-ați spus-o altădată, când v'am propus eu fuziunea. Mi-ați declarat atunci, că înțelegerea n'ar fi grea, dacă nu s'ar afla între noi d. Argetoianu, deșu pe acea vreme nu ieșise la iveală activitatea sa disolvantă înlăuntrul partidului*“.

Iată, prin urmare, vina de căpetenie pe care partidul poporului și partidul țărănesc o găsesc apelului d-lui Iuliu Maniu și pe care o scot la iveală amândouă, fără rețențe. D. Iuliu Maniu e suspectat din ambele părți, — cu drept cuvânt credem noi, — că fa mosul dumisale semnal de strângere a rândurilor n'a fost un strigăt s'nuls d n patriotica sa inimă, n'a fost o dorință însuflețită de unitate, n'a fost un gest loial și cavaleresc, ci pur și simplu un paravan înșelător, o ch'ch'ți meșteșugită, cu ieșiri secrete și trape subterane, o stratagemă captușită cu îndemănări vulpești, menite să mascheze o hotărâre luată dinainte. Apelul, cu alte cuvinte, care a trezit atâta înduioșare și pe ici pe colo atâta însuflețire în cugetul oamenilor naivi de pe la periferiile românismului, n'a fost un punct de plecare, adică o cauză promițătoare, ci rezultatul unui aranjament, adică un efect consumat. Șeful partidului național nu putea să nu știe, că adresându-se și d-lui C. Argetoianu cu oferta dumisale de contopire, ba mai mult de cât atât, anunțând chiar în aceeași zi prin gazetele sale, înainte de a primi și celelalte răspunsuri, că, în orice caz, fuziunea cu partidul naționalist al poporului poate fi considerată ca realizată pe deplin, nu putea să nu știe, că drumul său spre partidul poporului și spre partidul țărănesc e definitiv și pe dea'ntreregul închis. Pentru oricare cetățean cu mintea limpede, această procedare însemnează, că d. Iuliu Maniu a ridicat cu bună știință obstacolul Argetoianu, pentru a zădărnici el însuși realizarea blocului democratic, pe care totuș se prefacea că-l dorește!

Precedeu nu e nici nou, nici prea ingenios. Cusăturile lui albe se zăresc, cu ochiul liber, dela distanță. La fel s'a petrecut și astă vară, când s'a rupt fuziunea, nu numai proiectată, ci și proclamată, cu partidul țărănesc. Și atunci, d. Iuliu Maniu a simulat o poftă grozavă de a se contopi. Și atunci a zâmbit cu oferta dumisale viitorilor tovarăși. Și atunci a întins înainte, în semn de belșug, o tavă cu zece puncte. Și atunci a stârnit, cu făgăduiala din blânzii săi ochi spălăciți, entusiasmuri provinciale. Să ne aducem aminte... Dar, și atunci, d. Iuliu Maniu s'a priceput să nascocoască obstacolul! A apucat de guler pe d. Voicu Nișescu dela Brașov și l-a aruncat între picioarele dlui C. Stere, ca să zădărnicească, în două ceasuri, aparentele sale eforturi binevoitoare, desfășurate dealungul unor pertractări cari au ținut un anotimp întreg al anului. Tot așa acum. D. C. Stere se transformase, ieri, într'o piedică pentru fuziune, deși d. Iuliu Maniu cu această piedică începuse tratativele. D. C. Argetoianu a devenit astăzi o condiție *sine qua non* a fuziunii, deși cu un an în urmă, d. Iuliu Maniu îl scoate ca unica neplăcere a ei...

Ghicind ușor micul șiretlic al dlui Iuliu Maniu, mai ales că el scoate la iveală o ciudată analogie, partidul poporului și partidul țărănesc au risipit orice echivoc, punând fiecare la rândul lui un deget viguros peste o rană prea stângaci disimulată. Buba apelului lansat de d. Iuliu Maniu prin gazete (pentru ce nu prin telegrafia fără fir?) a fost astfel descoperită. Buba e d. C. Argetoianu. Obstacol, și moral și politic, al doritei concentrări de nocrate. Va face d. Iuliu Maniu operația

simplă, — și așa de puțin costisitoare pentru cauza democrației! — care i se cere? Va renunța la proaspăta alianță, pe care a detestat-o totdeauna, cu noul aghiotant al dlui N. Iorga, preferind tovărășia, ceva mai utilă, cu partidul poporului și cu partidul țărănesc, ori va sacrifica această perspectivă îngrijitoare a conviețuirii cu organizații politice prea robuste, mulțumindu-se și de data aceasta să-și cârpească pulpana „re-găteană” a partidului său cu câteva noi petice bucureștene?

Iată întrebarea.

Dacă d. Iuliu Maniu ar fi sincer, dacă ar dori realmente ceea ce se jură că dorește, n'are ezita mult. I se cere să aleagă între un om politic, desigur foarte abil, foarte hotărât, foarte deștept, dar cu atât de puține rădăcini în opinia publică a țării, și cele două partide puternice de opoziție, cari sunt singurele organizații cu răsunet real în lumea dela sate. Luați fiecare în mână această balanță imaginară și apreciați diferența de greutate a celor două talere ale cumpănei. Va aprecia și d. Iuliu Maniu. Scriem aceste rânduri, aici la Cluj, tocmai în ziua când, nu știm care comitet al partidului național, — de cinci, de treizeci ori de o sută, — are delicata însărcinare, ori de a răspunde satisfăcător dlor general Averescu și Ion Mihalache, ori de a ratifica fuziunea, numai în doi, cu d. C. Argetoianu. E totdeauna dificil de a ceti în deciziunile viitoare ale dlui Iuliu Maniu. Șeful partidului național mai găsește oricând, până în ceasul al doisprezecelea, cel puțin un gând ascuns. Poate, că povestea se lungeste din nou cu alte pertractări. Poate că noul fragment din odiseia partidului național se va curma brusc, fără reînțoarceri. În cazul acesta, venerabili, canonici dela Blaj se vor înșirui, disciplinați, la umbra înmănușatului pumn al latifundiarului dela Breasta...

Oricum o clarificare a situației se impune. Lumea românească are dreptul, din când în când, să vadă limpede în ițele ascunse ale conducătorilor politici. Deci, trebuie să se lămurească, repede, și încurcătura cu apelul dlui Iuliu Maniu. În ceea ce ne privește, noi nu avem nicio îndoială asupra sincerității din care a fost plămădit, și nu credem că ne-am înșelat. Lucrurile se vor limpezi în scurtă vreme, căci, după cum avem impresia, oamenii dela noi s'au cam săturat de vorbărie goală, de declarații pompoase și de oferte 'n vânt. Partidul național, care, ar fi bine s'o recunoască el însuș, cam încurcă de șase ani încoace treburile publice din România, neștiind încotro s'o apuce și unde să-și plaseze încrederea pentru viitor, nu mai are mult răgaz să aleagă. Să se statornicească odată, prin urmare, alături de d. C. Argetoianu, și problema sa se va preciza definitiv...

Noi, păstrând grija, pe care am avut-o și până acum, de a-ți urmări în rătăcirile sale sterile, vom rămânea, liniștiți și fără patimă, aici, la postul nostru de observație.

ALEXANDRU HODOȘ

O ghiulea pierdută

Era pe la început de vară când îi veni prefectului Balint vestea despre a doua năvălire a ungarilor în inima munților Apuseni. Avram Iancu, prefectul legiunilor din munți, îi scria să grăbească, tot cași întâia oară, căci tot ca atunci puterea cu care ungurii veniseră dinspre Zarand era mare, mult mai mare decât aceea pe care popa Balint o ținea în loc, cu trupele lui, dinspre Turda și Cluj. Șapte mii de oameni bine înarmați, călărimă numeroasă, douăzeci de tunuri și patru baterii de rachete aduceau comandantii Lupu Kemény și Forró, tare hotărâți să răzbuie îndoită înfrângere suferită de Hatvani cu o lună înainte, să cuprindă munții, și cu asta să hotărască și soarta cetății Alba-Iulia, de mult împresurată de unguri, dar tot apărată încă de trupele împărătești din năuntru, și de atacurile de despresurare ale oamenilor lui Axente Severu, din afară.

Din cei două mii de oameni ce avea atunci, prefectul Balint luă o mie cinci sute și lăsă pe ceilalți de strajă în Săciua; se întăriseră și din partea asta ungarii, dar, totuși, socotind primejdia mai mare din sânul munților, prefectul nu stete la îndoială, sigur pe de altă parte că vor isprăvi repede și de astădată cu năvălitorii și se va putea întoarce la vreme spre apărarea strămtorilor din partea ceastălaltă.

Mai mare era bucuria oamenilor cari plecau, decât a celor cari rămăneau; căci mai mică era, totuși, primejdia la care rămăneau expuși aceștia, decât cea spre care alergau ceilalți.

Dar bucuria cea mai sgomotos arătată era a Sasului. Cine era Sasul? — Într'o luptă în care lăncerii lui popa Balint puseseră, ca de obicei, pe fugă honvezimea, vitează mai mult la dat foc satelor și la măcelărirea bătrânilor rămași pela vetrele lor, întorcându-se, ei culeseră de pe jos un sergent de honvezi, care, mai puțin sprinten ca ceilalți, se împiedicase, se vede, de vr'o rădăcină, și rămăsese întins, socotind probabil poziția aceasta ceva mai puțin primejdioasă, în vederea potopului ce amenința din urmă... — Ia uite, mă, că așa e întreg, zdravăn, — spusese pușcașul Toader Jurca, cel care dăduse mai întâi peste dânsul. — Tremurând se ridică honvezul de jos și

într'o românească stricată, amestecată cu o nemțească de pe la Bistrița, desluși oamenii că dânsul nu era ungur, că îl luaseră cu sifa: „musai venit honved catană ungurește!” — dar că el, în sufletul lui, eră credincios împăratului și gata să treacă în oastea care luptă împotriva răsvrațiților.

— Ia închide-i gura, mă, să nu tot flecărească, — strigase un lăncer mai dela spate dând zor cu coatele să iasă în față. — Cine știe ce iscoadă și ăsta! Stinge-l, frate, cănele, că ăsta mi-a ars satul!

— Stai, lacove nu te iuți, — îl potoli Toader; — prinși de războiu nu seucid, și ăsta e prinsul meu. Am să răspund eu de dânsul.

Ș'a trăit bine Sasul în tabăra românească. Cu osebire pușcașul Toader Jurca îl îndrăgise, de hazul vorbeii lui tărăgănite, ciudate, poznașe fără voie. Iși împărțea pită, ori codrul de mămăligă cu dânsul, și răchia, când făcea câteodată așa rost de prin sate, — și mai că nu se prinsese frate de cruce cu el. — Mă, Sasule, îi zicea câteodată, — câte nu-i fi pățit și tu, săracu de tine, până acuma; da să ții minte că noi amândoi odată am scăpat de la moarte și așa a fost scris să ne întâlnim împreună. Eu dacă nu rămâneam să te ridic, poate m'alegeam cu vr'un glonț dela dușmanul fugar; iar pe tine, de nu te ridicam eu de jos, poate din nebulii ăștia te încerca vreunul cu lancea de vârtos... Ei, apoi amândoi ne-am scăpat viața unui altuia. Să trăim!

Dar acuma, când căzuse și pe Sas hotărârea de plecare cu cei o mie cinci sute spre Abrud, de ce se bucura așa?.. Asta numai el o știa; în cele din urmă s'ar fi putut zice, că era tot așa o bucurie fiindcă avea să vadă mai de aproape pe dușman...

Tot în ceasul în care oastea lui Kemény intra în Abrud, sosi și popa Balint cu trupa lui deasupra satului Suharu. Aceasta era poziția ce i se hotărâse, după planul de atac ce avea să se dea de odată din toate părțile.

Nici n'au avut vreme oamenii să răsuflă, s'a și pornit urgia. — Ce dracu! își zise Jurca Toader, pe care prefectul îl pusese, ca pe unul din cei mai dibaci țințași, la unul din cele două tunuri; — ce dracu! par'că le-a și dat de veste cineva că sosirăm... la te uită cum vin, cum se îndreaptă, cum se desfășoară, de par'că ne-ar ști pe de rost cum stăm... Da' las' că le dau și eu acuș câte ceva de ronțait...

Și prefectului i se părea ciudat lucru înaintarea dușmanului cu o hotărâre în mișcări de parcă ar fi avut sub ochi un plan amănunțit al poziției dușmane. Repede își luă măsurile. În stânga, spre Cărpeneș, dete comanda tribunului Ciurileanu; la dreapta avea să se țină Marcarie Moldovanu și tribunul Ion Rașiu; iar dela mijloc popa Balint, după obiceiul lui, nu așteptă desfășurarea întreagă a trupelor vrăjmașe, ci se aruncă cu putere asupra anteposturilor. În câteva minute acestea fură aruncate înapoi până la trupa principală. Și se încinse apoi crâncenă lupta.

De sus, Toader Jurca sta cu ochii țință, pândind clipa când să facă și dânsul să grăiască gura de foc ce i se dase în primire. Și iată clipa sosită. Din capătul dela urmă al liniilor vrăjmașe un călăreț înaintează pe câmp, spre liniile din față. Uniforma bogată, chipiul

sclipind de fir, îi spune tunarului că acesta trebuie să fie un omandant mare, poate chiar... N'are vreme Toader Jurca de multă chibzuială; călărețul a ajuns în mijlocul unui grup, s'a oprit, gesticulează, arată și el, arată și cei de jos... — Bun! zice Toader, pe mine mă arată. Și-și îndreptă tunul.

În clipa următoare a bubuit descărcătura; întâi tunarul n'a văzut în fața lui decât un nor de fum; apoi, cum vântul bătea destul de tare, s'a limpezit iar vederea...

Ofițerul nu căzuse. Dar parcă scăpase frânele din mâini; calul speriat, o luase la goană de-a turmezișul, peste câmp. Toader Jurca rămăsese cu ochii lui de vultur țintă asupra unui pedestraș din grupul cu care vorbise adineori călărețul...

— Toadere, vrednic ai fost, dragul meu! — răsună vocea puternică a prefectului Vlăduț, care avea aci comanda sub popa Balint; ai sburat din mâini frânele lui Kemény: el singur a fost, — și mare noroc a avut...

— Am pierdut o ghiulea, și nu-l mai căpăt cu a doua, — grăi Toader Jurca scrâșnind...

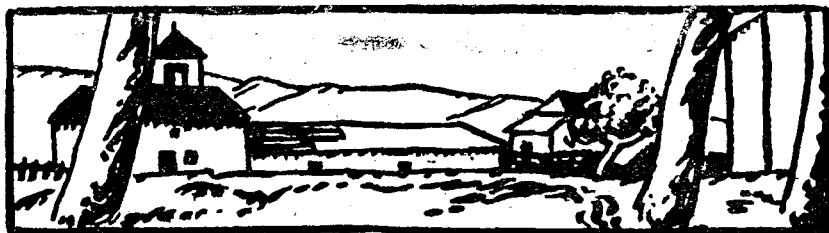
— Nu-i nimic, zise iar prefectul, — știu că cel puțin i-ai vârat în oase frica de moarte...

— Da'nu zic eu de ăla, bată-l vina! — isbucni tunarul. — Il vezi pe celalt de colo, care fuse lângă el? Nu-l vezi? E Sasul nostru; acum înțeleg eu multe ce nu înțelegeam adineori...

Apoi, scărpinându-se după ceafă:

— Piii, mănca-l fenea, că nu-l văzui o țără mai de grabă!..

ION GORUN

Dela bolșevici cetire...

Bolșevicii ruși au fără îndoială multe defecte : sunt sectari, despotici, cruzi, încăpățânași până la absurditate, și au făcut mult rău Rusiei prin aplicarea precipitată, pedantă și greșită a câtorva principii marxiste. S'au dovedit însă, în materie de tactică, politică practicieni abili și șireți conducători ai psihologiei populare. Victoria lor s'a întâmplat ușoară, grație metodelor simpliste ce au întrebuițat : politicienilor de școală veche, solemnii și fastuoși, cari contau să înflăcăreze și să conducă masele cu ajutorul unei frazeologii sentimentale, pe cât de venerabilă pe atât de răsuflată, ei au opus falanga tăioasă a formulelor scurte și limpezi și a dezideratelor practice și ușor realizabile. Bolșevicii ruși au repurtat, o mână de oameni, victoria asupra tuturor celorlalte partide burgheze și socialiste, coalizate împotriva lor, pentru simplul motiv, că bolșevicii ruși erau singurii în imensul imperiu al lui Nicolae al II-lea, cari posedau sentimentul realității și știau două lucruri elementare :

1. că individul de după războiu cunoscuse mizeria trupească și sufletească prea de aproape pentru a mai putea fi desalterat cu siropul dulceag al vorbelor goale;

2. că omului, pe care îl doare măseaua, trebuie să îi dai doftorie de dinț, și nu deplină și libera proprietate a unui castel în Spania lui Don Quijote de la Mancha.

Viața ființelor colective este în bună parte supusă aceluiași reguli și legi ca și viața ființei individuale. Ori, precum în lupta pentru existență a indivizilor, învinge exemplarul care știe ce vrea, împotriva altora de multe ori mai bine înzestrate decât dânsul și ca agerime de minte și ca putere trupească și ca învățătură profundă și ca inimă generoasă, de asemenea în războiul ființelor colective, cărora aparțin și partidele politice victoria revine aceleia, care, deplin conștientă de interesele politice, economice și sociale ale clasei sau categoriei sociale ce reprezintă, isbutește în situațiunea dată să formuleze cât mai limpede și să realizeze cât mai practic nevoile și aspirațiunile membrilor săi. Intreaga tactică a partidului bolșevic rus se razimă în aplicarea

hotărâtă a principiului acesta. Mussolini și fascismul italian l-a întrebuițat în Europa de Vest cu aceeași eficacitate cu care în Orientul apropiat l-a întrebuițat partidul Junilor Turci dela Angora. Experiențele din ultimii ani sunt din acest punct de vedere concludente: tactica voinței conștiente și practice conferă partidelor politice cari o adoptă, față de celelalte partide, o superioritate zdrobitoare, care nu se poate compara decât cu avantajul covârșitor, pe care un individ înarmat cu o carabină sau revolver de ultim model l'ar avea asupra unui alt individ sau grup de indivizi înarmați cu ciomege, cu suliți și cu lănci.

De sigur, tactica nu este totul! O tactică bună nu poate da rezultate folositoare decât în proporția în care principiile sau interesele ce reprezintă corespund, în momentul aplicării lor, cu legile de progres și civilizație a omănirii. Altminterea, se înfăptuește pe tărâmul politic experiența, pe care în viața de toate zilele o practică banditul, care grație hotărârei, pistoalelor și puștile sale cu repetiție oprește, despoaie și ucide pe pașnicii, cuminții și gospodarii noștri cetățeni. Regimul lui Horthy în Ungaria, regimul lui Primo de Riveira în Spania, regimul bolșevic în Rusia sunt printre multe altele, pilde, menite să dovedească rezultatele nenrocite, la cari o tactică bună pusă în serviciul unei doctrine greșite poate să ajungă.

Oricât de important ar fi astfel rolul său, tactica rămâne un element secundar, care își găsește legitimația întrebuițării sale numai în calitatea doctrinei ce servește. Doctrina și tactica sunt însă prea strâns legate, pentru ca sugestiunea exercitată de cea dintâiu să nu fie firesc coroborată de interesul închinat celei din urmă. Doctrina este mintea ființei colective a partidului politic, tactica, e structura și armatura sa trupească, și nicăeri mai bine decât în cazul acesta nu se potrivește adagiul latin, care învață că o minte sănătoasă are nevoie de un trup sănătos pentru a parveni la apogeul dezvoltării sale. O tactică bună întrebuițată în folosul unei doctrine greșite poate să ducă vremelnic la victoria acestei doctrine, după cum mușchii de fier ai unui imbecil isbutesc câteodată să asigure proprietarului lor o întâietate trecătoare într'un cerc de intelectuali slăbănogi și timorați; o doctrină bună deservită însă de o tactică greșită rămâne sterilă precum sterilă ar rămânea activitatea intelectualului, oricât de genial ar fi el, care ar avea continuu de suferit de pe urma unei dureroase mizerii fiziologice. Și într'un caz și în celalt, rezultatele sunt de-o potrivă de catastrofale pentru buna gospodărire a societății.

Revoluția rusească, ori cât de apropiată ar fi perspectiva istorică la care ne găsim de dânsa, este un eveniment prea caracteristic pentru ca elementele formale ale izbucnirii, dezvoltării și canalizării ei să rămână ascunsă ochilor miopi ai contemporanilor. Urmașii noștri vor descoperi desigur sumedenie de detalii și de nuanțe, cari vor schimba profund aspectul său, astăzi violent colorat de patima, de ura ca și de entuziasmul nostru. Atuncea numai, se va putea, de pildă, stabili cu adevărat balanța morală și intelectuală a revoluției rusești și socoti la dreapta ei măsură valoarea contribuțiunii sale la progresul sau regresul civilizației omenești. Metodele sale însă aparțin

istoriei contemporane, și ar fi o greșală să nu fie imediat întrebuințate în proporția în care s'au dovedit superioare mijloacelor folosite până acuma. În războiul aerian ca și în războiul marin unitățile mari au fost înlocuite, după ultimele costisitoare experiențe, prin unități mici; în războiul politic, bolșevicii ruși au introdus cu folos în locul dreagnouthurilor și aeronavelor somptuoase ale frazei largi și sonore, aeroplanul și submarinul formulei lapidare și concise, al formulei care corespunde unui rezultat practic și imediat. Aceasta este singura tactică, care se ofere utilă acelor care vor să învingă, și a renunța la ea numai de dragul venerabilelor bărbi patruzecioptiste ar fi tot atât de ușuratic și de criminal, ca de a duce în focurile unei oștiri utilată cu puști perfecționate, cu mitraliere și tunuri, un norod înarmat cu ciomege, cu sulii și cu lănci.

Tactica bolșevicilor ruși va învinge, de altminteri, cu sau fără asentimentul pontifilor ortodoxiei noastre politice, după aceeaș lege care silește moneda bună să gonească din circulație moneda proastă. Totul se reduce la o simplă chestiune de timp. Care va fi însă situațiunea politică în momentul când toate partidele se vor lupta întrebuinșând acelaș material războinic? Cum va putea fi sigur de victorie partidul doctrinei superioare, dacă arma sa formidabilă se găsește în acelaș timp și în mâinile adversarului său inferior? Revolverul banditului este pasă-mi-te tot atât de periculos ca și revolverul omului cinstit! Mai periculos însă decât toate este revolverul din mâinile trăgaciului iscusit și iscusința partidelor politice hotărăște calitatea lor doctrinară. O tactică bună în serviciul unei doctrine bune mărește forța de rezistență și de acțiune a acestei doctrine în proporție geometrică, pe când rezultatul și tactica bună în serviciul unei doctrine greșite se reduce la o modestă sumă aritmetică. În lupta politică, victoria doctrinei superioare este asigurată, atunci când materialul și metoda uzate de adversari sunt de calitate egală.

În ultima analiză, vedem asifel doctrina revenind iarăș ca factor hotărător. Dela ea pornesc toate și spre ea se întorc toate!

N. LUPU KOSTAKI

Portrete gazetărești

— Calman Blumenfeld dela „Adevărul” —

Cetitorii *Țării Noastre* au întâlnit pe *Calman Blumenfeld* de la *Adevărul*. Mulți și-au zis, poate, că d-l Calman Blumenfeld nici nu există, de vreme ce numele său nu se tipărește niciodată ca iscălitură. Alții se-au învinovățit, firește, de antisemitism, pentru că d-l Calman Blumenfeld e, din întâmplare, evreu. Ca să înăturăm dintr'odată ambele bănuieli, reproducem mai jos un portret al nu titlului gazetar anonim, publicat la 30 Martie 1919 în revista *Lumea Evree*, pe care ni-o trimite acum un binevoitor anonim. Nu se va spune că și *Lumea Evree* e antisemită!

Iată portretul:

„Un individ cu două nume, cu două fețe, cu două diplome, cu două morale, cu două profesii, și fără nici o meserie. Totul e îndoit și îndoelnic în el; cu o singură mână ia cât altul cu amândouă, și totuși n'are niciodată nimic. Avocat și medic în acelaș timp, el trece printre medici drept avocat și printre avocați drept medic. Când întâmplarea își bate joc de el și-l plasează între un medic și un avocat, se dă drept ziarist. Printre ziaristi, unde are vechi, numeroase și temeinice simpatii, trece drept prinț al șantajului, marchiz al ex-rocheriei, profesionist desăvârșit al pokerului și diletant proxenet.

Când Bădărău a venit la 1905 ministru al Justiției, Costică Blumenfeld zis și Calman Sorin a devenit de drept mare maestru al împământenirilor neonorifice. Era să-și dea demisia din acest înalt post, când într'o zi, intrând grăbit în cabinetul secretarului general de atunci, d-l Sărățeanu, l'a întrebat răsiti:

— Unde-i Alecu?

— Care Alecu?

— Băd'hău!

— Ieși măgarule!

Convorbirea, după cum se vede, a fost scurtă. În schimb însă au fost lungi insistențele puse de Bădărău ca Sorinul său să nu-și dea demisia, care i-a fost totuși cerută ceva mai târziu, cu un alt prilej, când Calman a încasat trei mii de lei dela Froim, în numele lui Alecu.

De atunci, această oală rătăcită a bădărismului a fost mereu dată afară pe ușă și mereu a intrat pe fereastra patronului, până ce într'o

bună zi întâmplările politice l'au făcut pe Bădărău ministru al Lucrărilor publice — și Sorin Blumenfeld Fleury, din medic, samsar și avocat, s'a deghizat în scamator și înghițea, cu o ușurință uimitoare, metri cubi întregi de prunîș și kilometri lungi de șosea, ca niște neînsemnate panglici la bălci. Și totuși, așa zîrențuit cum este, Clément Blumenfeld, zis și Calman Sorin, medic, măsluitor, avocat și samsar își are meritul lui și dreptul lui sub soare. Jivina cea mai netrebnică a pământului își are destinul ei ascuns. Excrementele slujesc la iluminatul marilor orașe — Costică Blumenfeld a servit și el în ceva. El a inveninat zi cu zi lucrurile la Iași; el a filtrat ceas cu ceas puroiul veninos, care coace azi în formidabilul abces bădărănist. El a fost fărimitura de drojdie, care a ridicat enorma plămădeală sub care s'a asfixiat în cele din urmă Bădărău, și pe această cale Calman Sorin a bine-meritat dela Patrie. De aceea poporul ca municipalitatea Iașilor să-i ofere, în semn de vecinică recunoștință, un exemplar din Codul penal, suflat cu aur curat, sau penitenciarul de acolo să-l proclame cetățean de onoare pe timp de zece ani. De-o fi una, de-o fi alta, de-or fi amândouă la un loc, — bucuros votez pentru!”

Dar Calman Sorin, zis Constantin Blumenfeld, zis Clément Fleury a momit și alte condeie. A momit și condeiful lui Hyperion, care în broșura sa despre dl Al. Bădărău, vorbește în două rânduri și de eroul nostru dela Iași.

În adevăr, după ce Hyperion arată că în tovărășia dlui Bădărău, Blumenfeldul nostru a ajuns „intelectual masiv și samsar subțire”, trece la următoarea sugestivă povestire:

„În vremurile de înaltă înflorire a Romei, ea ajunseser singurul loc de petrecere din întreg universul. Provincialii din toate unghiurile lumii, ca și tetrarchii Asiei și regii Africei, scânteitori de diamante, veneau între zidurile cetății eterne ca să-și cheltuiască averile uriașe, în petreceri și orgii imunde.

„Pe vremea lui Cezar începuseră să vină și orientali. Oamenii aceștia aveau obiceiul să țină în brațe câte un cățeluș sau o maimuță, pe cari le mângăiau ca pe copiii. Se zice, că Cezar, întâlnind odată pe străzile Romei un astfel de musafir cu o maimuță în brațe, l'ar fi întrebat:

— La voi femeile n'au obiceiul să facă copii, de dați acestor jivine toate mângăierile cuvenite copiilor?

Dacă Cezar ar fi trăit la Iași, pe vremurile de atot-puternicie ale dlui Al. A. Bădărău și dacă l'ar fi văzut de gât cu toți Blumenfeldzii, cu toți Sorinii, cu toți Calmanii și cu toți Fleuryi lui, fără îndoială că l'ar fi întrebat:

— Dar bine, Alecule, în tot orașul acesta n'ai găsit un singur om cinstit de te porți în cârcă cu acești monștrii?

Și s'au găsit mulți Cezari, cari au pus această întrebare dlui Al. Bădărău. Dar în loc ca d-sa să dea Cezarului cele ale Cezarului și Sorinilor călcăie în moalele trupului, a răspuns ca Brutus. A ridicat pumnalul ca să-și apere jivinele din cârcă și a isprăvit-o. ca Brutus, — s'a sinucis...”

Liceul românesc

Între multe alte specialități ale mentalității și temperamentului nostru este și aceea a propriei noastre defăimări. Românului nostru — care de altfel din fire e băiat bun, vesel și înfipt cu voinicie în viață — îi plac foarte unele posuri care sunt exact opuse firii lui.

În materie politică, el ștepă revoltat (cu paharul de șpriț în mână): „porcărie, dom'le, țară mizerabilă!” etc. Sau pronunță batjocoritor (cu țigara în gură și cafeluța dinainte): „ce te miri, țara lui Hübsch” (înainte de războiu) sau „ca la noi la nimeni” (după războiu).

Când e vorba de artă, el pronunță sentențios: „ce să mă duc să vad măzgăliturile pictorilor noștri!” sau: „la Operă, ce sunt nebun să mă duc aci, când am auzit *Walkiria* la Viena și *Manon* la Paris!”

Despre presa și învățământul nostru, dânsul glăsuiește scurt: „eu nu citesc gazete românești, sunt abonat la *Le Temps*” și: „școlile noastre, chiul dom'le chiul, adu-ți aminte de pe când eram în liceu!”

Lăsând la o parte politica, despre care vorbim toată ziua, presa și arta, unde chestia e lungă și încurcată, ne oprim puțin la școala noastră și mai cu seamă la liceu, fiindcă e un capitol în discuție acum, și unul ce ne pare mult mai de competenție decât se crede.

Poate nicăieri în afia aceasta a noastră de a înjura tot ce-i al nostru, nu e mai nedreaptă ca acolo unde e vorba de liceul românesc.

Facem, scurt și apăsător următoarea afirmație: *liceul nostru e unul din cele mai bune din Europa.*

Afirmația nu ne-o sprijinim cetind pagini de statistici migăloase și nici savantele lucrări ale specialiștilor, ci ajutându-ne cu un factor mai simplu, mai practic, mai elocvent: rezultatele pe care le dă liceul nostru față de cele străine.

Vorbim bineînțeles — ca în orice discuție de acest fel — de indivizii *medii* (excepțiile, în jos sau în sus, nu interesează aci).

Chestia aceasta ne-a interesat încă de pe când eram pe băncile acestui liceu românesc. De-atunci și până acum am avut prilejul să cunoaștem câte un număr destul de mare, și foarte de aproape, de liceeni și absolvenți de liceu, francezi, austriaci, germani, maghiari, sârbi, englezi și italieni.

Francézul cunoaște clasicii francezi și ceva mai multă filosofie decât românul: e nul sau aproape nul în cunoștința limbilor străine. Austriacul e mai tare în geometrie decât liceanul nostru. E slab la limbile străine.

Germanul e mai tare în chimie, e slab la limbile străine.

Maghiarul e tare la latină; nul sau aproape la limbile străine.

Sârbul e stângaciu la toate.

Englezul e tare la geografie și fizică. Nul, sau aproape, la limbile străine.

Italianul e tare la științele naturale și literatura italiană. Mediocru la limbile străine.

Față de unica, sau aproape unica specialitate a liceanului și absolventului de liceu străin, românul nostru stăpânește o medie de cunoștințe *enorm superioară* și un *debit* al lor *mult superior*. Cât despre cunoștința limbilor străine, liceanul străin nici *nu se poate compara* cu al nostru.

Că liceele occidentale sunt mai bogate, incomparabil mai bine organizate, așezate pe o bază de program mai savantă, o credem. Dar rezultatul e cel pe care l'am schițat noi, și nu altul.

Prin ce taină reușește liceul nostru să-l atingă, nu știm. Fapt e că îl atinge, și atât ne interesează.

* * *

Tocmai fiindcă, până la războiu, liceul nostru dădea aceste admirabile rezultate, înregistrăm cu tristețe și îngrijorare faptul că *licea-nul-surogat*, produs al războiului, tinde să devie marfă răspândită, să prindă rădăcini.

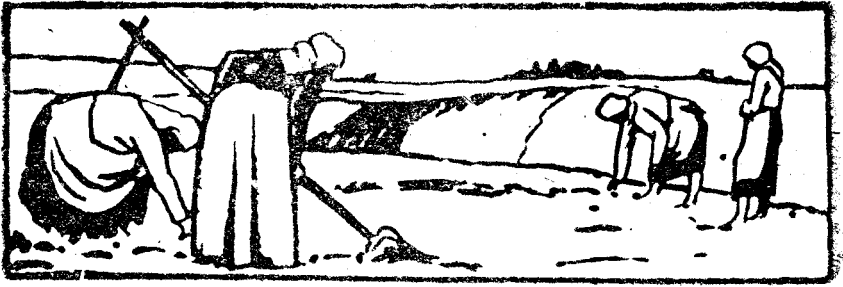
Se discută și se constată, că liceele noastre nu mai au *materia-lul didactic* trebuincios, n'au numărul *complet de profesori*, n'au *locu-luri corespunzătoare* și n'au toți *profesorii pregătiți*.

Să nu uităm, că majoritatea celor mai „cu studii“ dela noi, în definitiv rămân cu aceea, ce le-a dat liceul, care, la noi mai cu seamă, e un fel de *fac-totum* al instrucției.

Toate acestea vor fi fost probabil văzute din mai multe părți, căci din mai multe a venit alarma. Una din soluțiile capabile să stăvilească primejdia este desigur *reînființarea bacalaureatului*, care în timp ce scriem aceste rânduri pare fapt împlinit.

Fără îndoială, că sita acestui examen general va putea opri tără-țele într'o măsură, dar tot atât de adevărat e, că, dacă lipsurile *lăun-trice* ale liceului, pe care le-am subliniat mai sus, nu vor fi împlinite, soluția va rămâne un paliativ, fiindcă tărățele vor fi atât de multe, în-cât vor astupa sita și nu vor îngădui să treacă nici făina curată. Ș'a-tunci, zadarnică ar rămânea înființarea nouilor „fabrici“ (licee și gim-nazii). Indreptarea trebuie să pornească din *lăuntru*, iar nu din *afară*.

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Spicuri din presa dela Budapesta

Conferința dela Paris

„Documentul păcii, încheiat la Trianon, a trecut sub cârmuire-streină două treimi din teritoriul vechei Ungarii, și cu aceasta au ajuns în stăpânirea statelor respective și bunurile statului ungar aflate în acele teritorii. Domenii imense, inventar economic, clădiri de cale ferată și poștă, mine, spitale de stat, clădirile școalelor primare, secundare și universitare, prevăzute cu un bogat material instrumentar, toate au trecut în proprietatea altor state, detașându-se din averea statului ungar.

Dar tratatul de pace asigură Ungariei dreptul, ca prin comisiunea de reparațiuni să lichideze aceste bunuri cu statele succesoare, adică statul ungar are dreptul să ceară acestor state contravaloarea bunurilor dobândite.

Sosind avizul respectiv dela Paris, numaidecât s'au luat măsuri pentru inventarierea bunurilor de stat ungare trecute în posesia statelor vecine. În momentul de față sunt gata toate statisticele, dimpreună cu documentele necesare, inventare, hărți topografice, evaluate și încheiate pe anul 1914/1915. Această operă formează un respectabil volum, tipărit și tradus în limba franceză, care nu puțină muncă a dat diferitelor departamente, deoarece guvernul a ținut ca el să fie întocmit cu punctualitatea cea mai minuțioasă; în afară de aceasta, și comisiunea de lichidare dela Paris a cerut o statistică, care să cuprindă toate amănuntele, ceea ce a reclamat timp și muncă stăruitoare. Acum se fac ultimele neteziri în aceste tablouri, adică se fac tablouri suplimentare, care în decurs de două săptămâni vor fi și ele tipărite.

În valută aur, aceste va'ori ating o sumă uriașă, dar sumă totală nu o putem arăta decât în câteva zile.

Delegația maghiară, care ne va reprezenta într'o chestiune așa de importantă economică, va pleca la Paris în 20 Februarie a. c."

(„Pesti Hirlap“ Nr. 18/1925)

Cifre trădătoare.

„Un deputat a pescuit din capitolele mocirlei bugetare, faptul că miniștrii, pe lângă automobilele puse lor la dispoziție, fac uz și de suplimentul de comunicație. Acelaș legiuitor indiscret a constatat, că spesele automobilului președintelui Adunării naționale sunt înscrise cu 6500 coroane aur anual, câtă vreme pentru biblioteca Adunării naționale nu se jertfește decât 2300 coroane. Curtea Regentului dispune de peste o duzină de automobile, bine înțeles cu personalul necesar și suplimente tehnice. Pe domeniul statului din Gödöllő, venitul net a fost arătat în trei kg. de grâu, deși pământul particularilor produce cel puțin o măjă metrică de jugăr.

Până acuma a fost privilegiul comic al state'or coloniale, proaspăt vopsite, ca să se cheltuiască mai mult pentru confortul material vizibil decât pentru trebuințe spirituale. Ungaria ciuntită a ajuns în mod fericit la nivelul Albaniei lui Prenk Bib Dodak și pașa Essad. Pentru cărți, știință, prepararea unor înalte scopuri, atenuarea mizeriilor sociale, nu este acoperire. Ce să faci cu cartea? Ajung cauciucurile și benzina, acelea măcar au miros“.

(„Magyarság“ Nr. 18/1925).

Salvarea culturii — salvarea științei.

„Trianonul a ciuntit îngrozitor viața spirituală maghiară. Vecinii noștri păzesc cu o încruntată ură ganițele noastre, ca nu cumva să păstrăm vreun contact cultural cu frații noștri înstrăinați. Dar nu se mulțumesc numai cu închiderea unor teritorii de producție jurnalistică și științifică, ci ei stârpesc în teritoriile ajunse sub stăpânirea lor în mod sălbatic cultura și știința maghiară. În cadrele unei Universități vechi și două mai noi, precum și în acelea ale unei serii de instituțiuni și școale, stau astăzi străini. Vecinii noștri, pur și simplu, vor să omoare pe teritoriul lor orice viață culturală și științifică, creând o asemenea stare de lucruri, încât să nu mai aibă nimeni poftă de a se mai ocupa cu îndeletniciri spirituale“.

(„Budapesti Hirlap“ Nr. 18/1925).

Ce se întâmplă la periferii?

„Valahii, pentru ca să intensifice acțiunea naționalizării, transferă în număr tot mai mare pe învățătorii săcui în Valahia, aducând în locul lor puteri didactice valahe. De curând au mutat pe învățătorii maghiari din Ssekelykeresotur în Bucovina, iar în locul lor au adus în satele săcuesti valahi, cari nu cunosc limba maghiară.

„Pe urma mișcărilor ant'semite, evreimea din Ardeal este din ce în ce mai dispusă să emigreze. Emigranții, ajutați de organizația sionistă, se duc mai ales în Palestina“.

„Guvernul din Praga are de gând să slavizeze linia inferioară a regiunii de nord prin colonizarea cu legionari. După ziarul *Bohemia*, planul lor este ca mai întâi să înceapă cu pământurile din apropierea liniei ferate. Slavizând astfel liniile ferate prin colonizarea cu elemente străine și prin intensificarea comunicației pe Dunăre vor să-și asigure stăpânirea stabilă a acestei regiuni. Remarcăm, că aceste colonii care se înființează în ținuturi curat maghiare vor fi constituite în comune independente“.

Imprumutul valah.

„Ministrul de Finanțe tratează acum la Londra contractarea unui împrumut pentru țara sa. După cât se spune, aceste tratative nu au stârnit vreun entusiasm deosebit în cercurile londoneze, pentru că legea minelor a atins în mod simțitor interesele industriei petrolifere engleze. Fierbe acum capul francezilor orientali. Noi îi rugăm să nu se posomorească. Le vom plăti noi ceace ne-au luat în 1919“.

(„Szózat“, No. 17/1925.)

Stările din Budapesta.

„Oficiul central statistic prelucrează acum materialul recensământului din 1920. În 1920, la Budapesta s'a constatat abia cu 50-mii suflete mai mult ca în 1910; tot în 1920 numărul bărbaților a fost mai mic ca acum zece ani, iar numărul femeilor s'a urcat cu 70 mii peste acela al bărbaților. Acest plus considerabil a influențat foarte mult asupra consumației și luxului. Înainte de război niciodată nu a fost cazul ca numărul femeilor să întrecă în așa măsură pe acel al bărbaților. Femeile s'au sporit în Budapesta în cursul războiului; în 1917 s'a constatat cu 150 de mii mai multe femei ca bărbați.

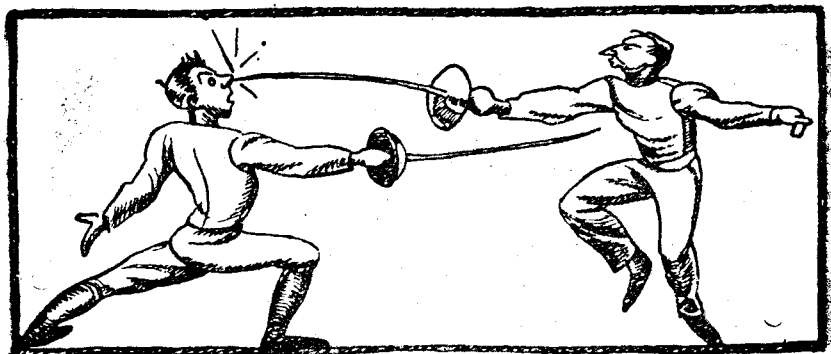
Populația totală a orașului Budapesta este 950-mii locuitori, din care numărul celor cu ocupație este de 550 mii. Din aceștia, în 1910:

s'au ocupat cu industria și comerțul 58%. Dar numărul acelor care se ocupă cu comerțul nu a trecut de 65 mii, iar numărul servitorimei a fost de 70 mii, deci mai mare decât al comercianților.

Este foarte interesant și caracteristic, că la 1910 patruzeci de procente din populația totală a trăit din aceea, că a aprovizionat, a îmbrăcat și a servit pe ceilalți. Este un fenomen curios și isbitor acesta, că, — exceptând servitorimea de 70 mii suflete — numărul celor ce trăiau din aprovizionare, din furnizare de îmbrăcăminte și din comerț a atins cifra de 200 mii suflete; dar aceasta înseamnă, că Budapesta, de unde se administra Ungaria cu 18 milioane de locuitori, câți avea înainte de războiu, deși nu desvolta o activitate destul de productivă, totuși, în definitiv cu aceste 40%, demonstrează o bunăstare apreciabilă. Dar, cece era la 1910 patruzeci de procente, astăzi s'a urcat la cincizeci, deși numărul populației nu s'a sporit decât cu 50 mii. Sporirea este paralizată de 50 mii muncitori fără lucru, cari nu au câștig dar au stomac. În asemenea împrejurări, este de o foarte mare gravitate faptul, că 50% din populație trăiește din aceea, că aprovizionează îmbracă și servește pe cealaltă jumătate.

(„Világ”, Nr. 18/1925.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GAZETA RIMATĂ

O invitație la horă

*Neobositul dansator
Protocolar și zâmbitor
leși 'naintea tuturor
Și ne vesti că'ncepe hora,
O horă mare, ca'n povești
Pe solul țării românești.
Din Bazargic pân'la Orade
Un lanț de oameni cumsecade,
Din Bădăcini pân'la Olpret
Numai huzur și zaiafet..*

*In zvăpăiata-i jantazie
Maniu visa, -o feerie!
Vedea de umăr cum se prind,
Și de mijloc cum se cuprind
Ș'n cercul larg al înfrățirii
Cum i se pupă musafirii:*

Maghiloman
Cu popa Man
Și Iunian
Cu Sever Dan,
Halippa cu Agârbiceanu
Popescu Ion cu Murășanu
Conu Matei cu Ciceo-Pop
Și Iorga cu Zosim Chirtop!

Dar visul, vai! s'a risipit,
Căci invitații n'au venit,
Și'n melancolica ogradă
In noaptea care va să cadă,
Maniu stă trist și fără glas,
Simțind prea bine c'a rămas
De-acum, să-și vindece aleanu,
Cu pumnul lui Argetoianu...

Și'n timp ce lacrimele-i curg
Ca două stele în amurg
Lăsând o geană de perdele
Pe gândurile sale grele, —
Simțind un indiscret imbold
Cum îl săgeată iar în șold,
Cu gestul lui de Salomee,
Sfios și fin ca o femeie,
Neobositul dansator
Uitând ferbintele lui dor
Gândind că viața ne e scurtă, —
Execută un dans din burtă...

Și de atunci lasă altora
Deprinderea de-a juca hora...

JENICĂ FOXTROT

INSEMNĂRI

Grija zilei de mâine. — Nici nu s'a răcit bine proaspăta îmbrățișare dintre dnii C. Argetoianu și Iuliu Maniu, peste care d. N. Iorga a așezat o telegrafică blagoslovenie, și necazurile viitoarei căsnicii politice au început să se ivească la orizont. Fostul șef al fostului partid naționalist al poporului (căci nici șefie nu mai este, nici partid naționalist al poporului n'o să mai existe) se și vede în fața urnelor, cu răspunderea cărmuirii în spinare, examinând nespus de îngrijorat problema dificilă a victoriei în alegeri. Sincer cum a fost totdeauna, — o ciudată și schimbătoare sinceritate de zece minute, — d. N. Iorga ne avertizează de pe acum, că și va culege aderențele necesare cu biciul în mână: „Astăzi, opiria publică, zice d. N. Iorga, are *datorla* de a ne înconjura cu toată *simpatia* ei activă, iar mâine, și mai ales la alegeri, să ne scutească prin intervențiile ei hotărâte, de *obligția* din fața căreia dealtfel noi nu ne retragem, de a stăpâni și *cu forța*“... Ce anume?

Bineînțeles: „pornirile periculoase existenței statului român“, acele cari nu se vor supune cărmuirii înțelepte a drămatugului dela Vălenii de Munte. Chestiune de apreciere...

Deci, d. N. Iorga amenință. Metoda o cunoaștem din cronica altor timpuri. Pe vremea vornicului Moțoc tot așa se recoltau sufragiile populare. — „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau!“ Acestea sunt, dacă nu ne înșelăm, propriile cuvinte ale lui Alexandru Lăpușneanu. S'ar putea însă, ca sistemul să nu se mai potrivească așa de bine cu epoca în care trăim. În cursul veacurilor multe obiceiuri și multe așezăminte își schimbă forma și înțelesul. D. N. Iorga, în ceea ce privește practica de guvernământ a rămas în urmă cu trei veacuri. E cam mult, pentru un erudit profesor de istorie!

Un singur noroc îi mai rămâne dlui N. Iorga, pentru a nu săvârși acest nedemn anacronism, de pe urma căruia, desigur, s'ar alege cu o simțitoare rechemare la realitate. Norocul este, că

directorul *Neamului Românesc* nu va avea niciodată prilejul să-și aplice formula. D. N. Iorga nu va stăpâni, nici cu forța nici alături, această fericită țară, care, dacă e adevărat că dorește din toată inima ei un regim de sănătoasă autoritate, nu merită în schimb să fie pedepsită, pentru această preferință, cu o capricioasă și nesigură tiranie a vanității. Să fie liniștit d. N. Iorga. Amenințările dumisale ținesc în gol, ca praful de pușcă al unui pistol neîncărcat. Nu i se va cere niciodată să fie îndrăzneț, hotărât și energetic, pentru că în materie de curaj domnia sa s'a prezentat demult la examen, fiind respins.

Nu se pot cere, unui singur om, toate virtuțile..

Un om consecvent. — Intr'un alt articol formidabil, de șapte rânduri, drastic și concis ca o rețetă împotriva bătăturilor, d. N. Iorga subliniază cu o insondabilă ironie, în *Neamul Românesc*, presupusa lipsă de consecvență a partidului poporului, care, după ce s'a abținut vreme de trei sesiuni dela diferitele și interesantele hărțuiri parlamentare, se înfățișează acum la Camera pentru a discuta reforma administrativă și legea electorală, cele două pietre unghiulare ale guvernării de mâine. Foarte tolerant cu d. Iuliu Maniu, care nu știe în momentul acesta cum s'o scoată la capăt cu repetata sa declarație de nerecunoaștere a Constituției, — o mică buturugă sub roata cea mare a carului cu fuziune; — d. N. Iorga nu înțelege motivul pentru care d. general Averescu va veni în sfârșit să ia parte la debaterile Corpurilor legiuitoare, pe care le-a urmărit până azi numai dela distanță.

D. N. Iorga nu pricepe, pentru că domnia sa, adevărat maniac al consecvenței, bărbat care n'a avut niciodată în viața sa două păreri opuse, in-

coruptibil cavalier al liniei drepte, reprezintă în viața noastră publică unicul bloc de granit, de muchea căruia nu s'a apropiat nicio contradicție. În decursul timpurilor, d. N. Iorga a fost, însă, pentru și contra lui Mihai Viteazul; pentru și contra răposatului Take Ionescu; pentru și contra dlui C. Argetoianu; pentru și contra Antantei; pentru și contra propriului său partid... A fost antisemit, și nu mai este; a fost antidinastic, și, cine știe, poate va mai fi; a pornit într'o vară prin Ardeal ca să combată partidul național, și astăzi îl primește la sânul său, fără condiții; a fost... Și, pentru ce să mai continuăm? Oricine a urmărit, de douăzeci de ani încoace, frământările politice dela noi, știe bine, că drumul pe care l-a descris în spațiu N. Iorga e alcătuit numai din bucățele de linii drepte, cari reprezintă, în totalitatea lor, cel mai pitoresc zig-zag al statorniciei de opinii.

D. N. Iorga își îngăduie as'ăzi luxul de a scormoni prin inconsecvența altora. Am văzut odată, înfipt în marginea unei străzi pavoazate, un biet ghebos, care privea defilarea armatei la 10 Mai. Severul critic era de părere, că soldații nu se țin destul de drepti..

Validarea alegerii dela Dej. — Cunoscutul episod al tragi-comediei electorale dela Dej, — din desfășurarea căreia nu putea să lipsească nici oratoria de cârciumă proastă a popei Man, nici vociferările îngrijitor de spumoase ale dlui Aurel Dobrescu, — a venit zilele trecute înaintea Camerei, cuprinzând cu inutilitatea lui trei ședințe furtunoase și prelungite. Spectacolul, vă rog să credeți, n'a fost deloc interesant. Privitorii, adică, n'au aflat nimic nou. Căci, dacă a ajuns în deobște cunoscută ambiția guvernului actual de a cuceri toate alegerile parțiale din Ardeal, nu e mai puțin adevărat, că și

metoadele de luptă electorală ale corifeilor din partidul național nu, mai pot provoca nici o surpriză. Din toată cuvântarea dlui Alexandru Vaida, care s'a ridicat să acopere cu autoritatea dumiziale de ex prim-ministru reputația dubioasă a unui deputat scandalagiu, — și am avut loialitatea s'o cetim în *Lupta*, — n'am reținut nici un alt fapt nou, decât sfatul pe care d. Iuliu Maniu l-a dat dlui general Moșoiu, să nu demisioneze din armată, s'at pe care d. general Moșoiu, preferind să fie ministru, nu l-a ascultat. În schimb, din destăinuirile deputatului I. U. Soricu, cari n'au fost desmiințite în ședință publică, și din propriile mărturisiri ale vițeștilor șampioni ai localurilor de vot, s'a desprins încă o față trista și brutală stare de spirit din lagărul protivnic. Bravii ostași ai fostului Consiliu dirigent nu s'au dat în lături, pentru a smulge un biet mandat de deputat pe seama unei funeste bălbăieli de tribună, să ia la bătaie pe președintele alegerii, să spargă urna cu bătăi, ceea ce ni se pare mai grav încă, de tipă printră țărani, în gura mare, că vechiul Regat e „o țară de bălbării...” Tot vechiul Regat, firistă! Ne în'rebăm însă, foarte mirați, pentru ce încă odată această vulgară întrecere a unor aventurieri urlători trebuie să se petreacă în dauna unității noastre naționale? Pentru ce plugarul din Solnoc-Dobăca e împins la ură față de frații săi de dincolo de Carpați pe cariabia îi cunoaște, numai pentru că d. Aurel Dobrescu din Brașov fusese amenințat să rămână, și de data aceasta, fără mandatul de deputat pe care-l visează? Pentru ce?

Supraproducție literară. — Revista *Miscarea Literară* a dlui Liviu Rebreanu a publicat acum câtuva timp o statistică, după datele adunate la „Academia Română”, asupra cărților apărute

în 1924. Cifrele vorbesc astfel despre producția literară a anului trecut. „Academia Română” a primit în acest interval de vreme un număr de 4650 volume tipărite în țară, din care 1200 volume de literatură originală și traduceri, 400 volume de istorie, 50 volume de filozofie, și așa mai încolo. Din cele 1200 volume de literatură, 610 sunt originale, — 60 de versuri, 50 de teatru și 500 de proză, — 350 sunt traduceri și 240 sunt în limbă străină.

Nu se poate spune, că socoteala nu vorbește singură despre belșugul recoltei. (Altă întrebare este, cât sunt de pline spicele) .. Și n'avem dreptul să ne plângem, că teascurile tipografice din cuprinsul României nu lucrează destul. 4650 de volume pe an însemnează 12 volume pe zi. Așa ceva, numai secetă nu se poate chema.

Problema, cu alte cuvinte, nu e aici. *Cantitatea* producției nu lasă nimic de căutat. Ar putea chiar să descrească, dar, cine garantează pentru cantitatea avalanșei de opuri, aruncată în largul lumii? Bietul cititor român, cum să se deslușească el printre nemăsuratele cataloage cu care e asaltat, și ce să dea la oparte? În ce mai ca în viața politică, unde au năvălit a'âtea forțe proaspete și necatalogate încă, pe arena literară a intervenit o dezorientare în clasificarea valorilor, o mică anarhie a judecării estetice. Formule noi de artă bat la poarta tuturor, inviesmântate în straie ciudate, nume necunoscute își cer dreptul lor la glorie, tăgăduiri îndrăznețe se năpustesc spre reputațiile consacrate, cu vijelioasă pornire iconoclastă. Cine să ne îndrume în mijlocul unei asemenea zăpăceli? Unde să lăsluește critica onestă, care proiecta odinioară puțină lumină asupra vrafului de hârtie imprimată?

Această criză a spiritului critic e evidentă și la deslegarea ei va trebui să ne mai gândim multă vreme. Bineînțeles, fără concursul dlui Mihail Dragomirescu, fabulosul descoperitor de genii literare, pe care, spre nenorocul său, n'a nimerit-o până acum nicio-dată.

Scrisoarea secretarului general. — Scrisoarea faimoasă a dlui Sever Dan a făcut în câteva zile ocolul presei bucureștene, ajungând în cele din urmă și pe la noi. Această celebritate ambulată nu se datorește, bineînțeles, atât stilului epistolar al ilustrului secretar general, care e din cale afară de prost, cât unor alte considerații, pe cari le-am priceput cu toții, fără greutate. În micul său acces de sinceritate, — pe care d. Ion Mihalache a făcut prea bine că l-a popărit, — colaboratorul intim al dlui Iuliu Maniu a desvăluit gândul secret al unui partid întreg, fixând în câteva cuvinte idealul tagmei din care face parte. Idealul acesta e: puterea! D. Sever Dan zice: „Grosul Ardealului trăiește în credința, că fuziunea însemnează puterea. Aceasta în urmă propagandei noastre, a *arpei stângi* și a *tineretului*, care poartă tot greul propagandei, și spuneam, că singura armă puternică, pentru a înlătura guvernul este fuziunea cu partidul țărănesc. Din nenorocire, în opinia publică s'a format credința, că fuziunea însemnează imediata venire la guvern.”

Așa zice d. Sever Dan, secretarul general al partidului național, de trei ori demisionat și cu demisia de trei ori respinsă, colaboratorul intim al dlui Iuliu Maniu. Va să zică, „singura armă puternică pentru a înlătura guvernul este fuziunea cu partidul țărănesc”. Dar, pentru că „fuziunea însemnează puterea”, d. Iuliu Maniu crede că e mai practic să încredințeze destinul flămân-zilor săi ortaci în mâinile, mai puțin

revoluționare, ale dlui C. Argetoianu. Nu se teme, partidul național, de o acțiune antidinastică, nu-i lipsește la nevoie îndrăzneala de a porni o campanie pentru revizuirea prerogativelor Coroanei; dar, dacă se poate ajunge la rezultatul dorit și altfel, pentru ce să se revolte degeaba?

Ce limpezi sunt căile acestor aventurieri politici ai unei sărmane provincii! Pentru ei toate mijloacele sunt acceptabile, fiecare metodă are avantajele ei, dacă ținta supremă, — exploatarea Ardealului, — poate fi atinsă. Scrupuloșii bărbați politici nu se tem de scandal, dacă e nevoie, după cum nu sunt nici intratabili, dacă știi cum să-i ei. Cămașa simbolică a d-lui Ion Mihalache, fluturând în vânt ca un steag răsvrătit, redingota d-lui N. Iorga puțin cam pătată de grăsime dar indestul de protocolară, fracul impecabil al d-lui Mișu Cantacuzino, oricare garderobă e bună pentru un biet opozant lovit de foame și de desnadejde, fără meserie precisă și fără punct de sprijin în spațiu.

Iată, că ne am lămurit acum și în privința fuziunii cu d. Argetoianu. Fuziunea însemnează puterea... Dar dacă inteligenții jucători la bursa politică se înșeală? Dar dacă vor rămâne, mâine, din nou, în opoziție, cu d. Argetoianu în brațe? Ei mărturisiiți și dvoastră, că pentru un partid de agitație electorală, d. Argetoianu, cu tot pumnul dumisale, e un bagaj cam greu!...

Un nou improprietar. — Pe lista fericirilor improprietații de pe teritoriul comunei Cluj am zărit deunăzi, într'un coridor al Primăriei, numele autohton al confratelui nostru Leonard Paukerow.

Am vrea să cunoaștem, se înțelege, motivele de ordin practic (sau de ordin sentimental), cari au prezidat la această

improprietărire. Este d. Leonard Paukerow unul din acei fii ai țării, căruia îi datorăm (măcar în parte) așezarea stăpânirii românești în aceste locuri? Și-a lăsat, marele veteran, vreunul din oasele sale pe câmpul de bătaie? A luptat, cu condeii său purtând, pentru înfrângerea tuturor Românilor? Se arată a fi invalid de război? A fost voluntar ardelen? Sau, cel puțin e el odrăslă autentică a acestui blagoslovit și primitor pământ, os din osul cutărui tribun dela 48, sau decendent direct din spîșia vreunui trudit icbag de pe Murăș?

Nimic din toate acestea. D. Leonard Paukerow, născut la Sadagura, crescut la Lemberg și lansat în lume la Budapeșta, nu e, în Ardeal, decât reprezentantul lui Rudolf Mosse, agenție de afișaj și publicitate. Oare în această calitate, d. Leonard Paukerow a fost rănduit, ca un vrednic răzeș de oraș, cu loc de casă la Cluj? Noi știm foarte mulți ardeleni de bastină, foști combatanți pe front, locuitori ai acestui oraș, cari au fost rași de pe tabloul improprietărilor. Romanizarea clujului nu se va face cu aceștia, ci cu d. Leonard Paukerow.

Domnule Utalea, primar al acestei urbe, felicitările noastre...

Zece puncte. — Opinia publică românească e datoare să ia act cu admirație de ușurința cu care d-nii Iuliu Maniu și C. Argeloianu s'au înțeles asupra programului de principii al viitorului dumnealor partid. *Neamul Românesc*, *Lupta*, *Cuvântul* și *România* și-au făcut o deosebită plăcere tipărind încă odată cele zece puncte din apelul d-lui Iuliu Maniu:

1. Moarhie constituțională.
2. Partidele, întemeiându-se pe solidaritatea claselor murcătoare și producătoare cu țărănimea...

Și celelalte, după cum, probabil, le cunoașteți: înfronarea în viața de stat a unui regim legal și constituțional, înscrierea în Constituție a garanțiilor libertăților și drepturilor cetățenești, asigurarea libertății și sincerității alegerilor, descentralizarea administrației, etc. etc. Foarte grav și foarte doctrinar, d-l Iuliu Maniu nu poate trăi, politiceste, fără puncte. S'a rupt de trupul Ungariei pe temelul celor paisprezece puncte ale lui Wilson, s'a unit cu România prin cele nouă puncte dela Alba Iulia, și fuzionează acum cu d-l N. Iorga pornind dela cele zece puncte redactate de d-nii C. Stere și Virgil Madgearu...

Puncte... Puncte...

În privința aceasta nu mai e nicio încoială. D. Iuliu Maniu mărturisește singur, în apelul său, că programul de mai sus a fost alcătuit cu prilejul fuziunii proiectate cu partidul țărănesc. Fuziunea nu s'a făcut, dar programul a fost pus la o parte. Iar d. N. Iorga se lipește acum de partidul dlui Sever Dan, acceptând ca puncte de trecere principiile formulate de cei mai neîmpăcați adversari ai săi.

Ce ironie a sorții! Autorul comediei de moravuri *Sarmală*, *amicul poporului* nu simte ridicolul acestei situații?

Problema comandamentului. — În micul său studiu, foarte bine documentat, dl Mihail C. Vlădescu analizează problema comandamentului în război, punând față în față, cu un lux de dovezi și pilde, două sisteme diametral opuse. Cel dintâi e sistemul, adoptat cu aceeași convingere și de guvernul german și de cel francez, care a ridicat la cea mai înaltă treaptă de răspundere și de îndrumare a operațiilor militare pe comandantul acela care prin calitățile sale personale, prin

concepția sa strategică și, poate, chiar prin împrejurările favorabile, reprezintă cele mai multe garanții pentru realizarea unei victorii necesare. Așa se explică, prin urmare, cum generali iluștri, cari n'au cunoscut nicio înfrângere dezastruoasă și ale căror merite le prețuia o țară întreagă, — ca mareșalul Joffre, de pildă, — au fost înălțurați fără zăbavă, din clipa în care s'a crezut că nu mai corăspund nădejzilor cari se pusese în hotărârea lor. Sistemul celălalt, noi îl cunoaștem dintr'o tristă și sângeroasă experiență. El a fost practicat, din nefericire, chiar sub ochii noștri. Cu toate insuccesele dureroase ale comandamentului român la începutul campaniei din 1916, acesta n'a suferit nicio modificare. S'a stăruit dela început, în chip surprinzător, într'o greșeală vinovată, și s'a mai adăugat la toate acestea, reaua inspirație de a nu se face apel la acei generali români, cari semnalaseră din vreme greșeala și se arătau gata de a face totul pentru a o îndrepta.

Dl Mihail C. Vlădescu tratează subiectul său fără pasiune și fără părtinire, într'un stil sobru și obiectiv, arătând o impresionată cunoaștere a faptelor și utilizând o argumentare lipsită de orice șiretlic stilistic. E un bun serviciu pe care-l face, pentru lămurirea unei pagini din istoria noastră recentă, și e un liniștit avertisment, pe care-l ridică pentru viitor.

Ce zice dl Goldiș? — În ultima aventură amoroasă a partidului națio-

nal, care s'ar părea că a asvârlit pe dl Iuliu Maniu „pour toujours“ în brațele dlui C. Argetoianu, un glas nu s'a pronunțat încă. Lumea se întreabă: ce zice dl Vasile Goldiș?

Vă aduceți aminte, de memoriul fruntașului dela Arad. *Țara Noastră* l-a publicat în întregime, și nu e tocmai așa de mult de-atunci. Autorul s'a cam separat, dar documentul n'a fost desmișcat. Ei bine, printre revendicările precise cuprinse în acest memoriu, se găsea și următoarea condiție foarte clară și foarte precisă: — „Dl Iuliu Maniu nu va luanici-o hotărâre mai importantă în chestiile politice și de partid fără a se înțelege cu dl V. Goldiș“.

După cât știm noi, dl Iuliu Maniu nu s'a înțeles cu dl V. Goldiș asupra recente sale hotărâri politice și nici la tratativele cu partidul naționalist al poporului dl Goldiș n'a luat nicio parte activă. În această privință, fostul președinte al Consiliului dirigent nu s'a consultat de cât cu popa Man și cu dl Aurel Dobrescu. Mai mult decât atât, dl Goldiș, se știe, nu e partizanul unei fuziuni cu partidul dlui Argetoianu și Iorga, ba chiar s'a pronunțat în public, la conferințele din Cluj, pentru o altă tovărășie politică.

Atunci, ce zice d. V. Goldiș? Rămâne, și de data aceasta, tot „soldat credincios“ al noului partid? Ar fi, și aceasta, o soluție... Noi, curioși ca totdeauna, punem o indiscretă întrebare, și așteptăm defășurarea evenimentelor..